

4. LLENGUA

Joves plurilingües amb dues llengües d'ús principal

Vanessa Bretxa i Riera

4.1. Introducció

4.1.1. Principals canvis ocorreguts en el camp sociolingüístic

En el transcurs del darrer segle, Catalunya ha experimentat unes transformacions sociolingüístiques de gran magnitud. D'una banda, el país homogeni i essencialment monolingüe de començaments del segle XX va anar rebent diverses onades immigratòries provinents, primer, de la resta de l'Estat, i, posteriorment, d'arreu del món, les quals l'han transformat en una societat lingüísticament i culturalment diversa. D'altra banda, els canvis polítics, socials, tecnològics i culturals han fet que segments cada vegada més amplis de la població hagin anat aprenent llengües, tant segones com estrangeres. No cal dir que aquest procés d'aprenentatge ha estat fortament condicionat pels factors jurídics i polítics, un dels quals el model lingüístic educatiu de Catalunya, que ha aconseguit, per exemple, que entre els joves no hi hagi pràcticament població ni catalanoparlant ni castellanoparlant monolingüe.

Els condicionants polítics, culturals, econòmics i demogràfics també han fet que a hores d'ara la primera llengua d'incorporació a la societat d'acollida per a la majoria de la població arribada en les últimes immigracions sigui el castellà i no pas el català. Les circumstàncies descrites han fet que avui Catalunya sigui una societat multilingüe amb dues llengües d'ús principal. El català, la llengua pròpia del país juntament amb l'occità, llengua pròpia de l'Aran –on és anomenat aranès–, té una posició prou sòlida entre la població nascuda al territori. Sol o acompanyat, el català és la llengua inicial de prop de la meitat de les persones nascudes a Catalunya. Les xifres canvien, però, quan s'analitza la totalitat de la població que resideix a Catalunya, perquè l'alt nombre de persones nascudes a la resta de l'Estat i a Llatinoamèrica converteix el castellà en la primera llengua inicial i habitual del país.

4.1.2. Objectius del capítol

L'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) de 2017 forma part de les estadístiques oficials de la Generalitat de Catalunya, encara que no és l'única enquesta que recull dades

sociolingüístiques. En concret, l'Enquesta d'usos lingüístics de la població (EULP 2003-2013) és l'enquesta que s'ocupa específicament de conèixer la situació sociolingüística de la població general. Ara bé, encara que l'EJC17 conté menys preguntes sobre qüestions lingüístiques, aquestes es poden utilitzar com a elements explicatius per a altres qüestions fonamentals de la joventut. Així doncs, aquest capítol se centra, d'una banda, a exposar els resultats¹ descriptius de les vuit preguntes del qüestionari de l'EJC17 que fan referència a les qüestions lingüístiques: llengua inicial o primera llengua parlada quan s'era petit; llengua de preferència per respondre l'entrevista; llengua habitual, i llengua d'ús en cinc àmbits diferents (amb les amistats, a l'institut, a la universitat o a la feina, amb la parella, amb els fills i amb una persona desconeguda). D'altra banda, s'analitzarà si el català és un capital lingüístic a Catalunya i té capacitat d'atracció de nous parlants; per a això es resseguiran els canvis en els usos lingüístics per veure quins contextos faciliten el manteniment o el canvi lingüístic entre la llengua inicial i la llengua habitual.

4.2. Llengua inicial

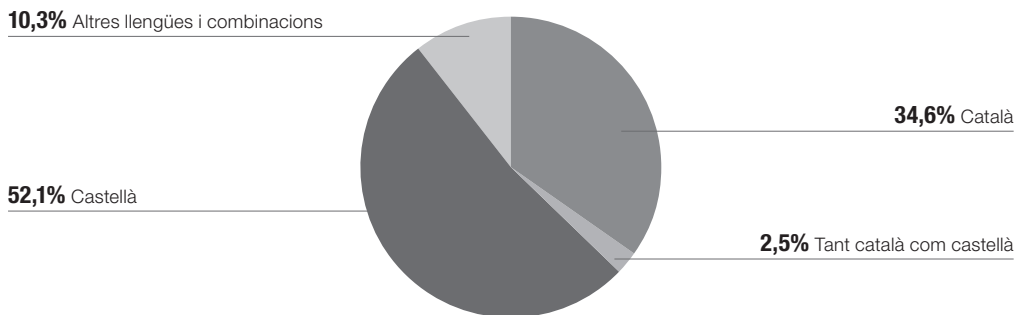
4.2.1. Resultats globals

En sociolingüística s'entén com a llengua inicial la llengua que la persona diu haver parlat primer a casa seva quan era petita, i es considera que aquesta llengua ha estat transmesa familiarment i adquirida en el procés de socialització de l'individu -també s'anomena primera llengua, llengua materna o L1-. La pregunta exacta de l'EJC17 és: "Quina llengua vas parlar primer, a casa, quan eres petit/a?", i les instruccions per a les persones entrevistadores aclareixen que no s'han de llegir les respostes, sinó que han de ser les persones entrevistades les que responguin: català, castellà, altres llengües o combinacions de llengües.

Segons l'EJC, el 34,6% de la població de Catalunya té el català com a llengua inicial, el 52,1% té el castellà, el 2,5% té ambdues llengües i un 10,3% té altres llengües o combinacions. En concret, en aquest últim grup el 8,6% dels joves diuen socialitzar-se en altres llengües, que són principalment: l'àrab, el romanès, el portuguès, l'anglès, el rus, el francès i el bereber-amazic (són les llengües amb representativitat estadística), tot i que hi ha moltes més llengües presents a Catalunya. En poques paraules, aquestes dades indiquen que a Catalunya hi ha més joves que se socialitzen en castellà (52%) que en català (35%).

1 S'ha considerat pertinent que en les categories que tenien una n <15 casos el percentatge no aparegués a la taula.

GRÀFIC 4.1. Llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

A partir d'aquí la pregunta és: quines són les característiques de les persones joves segons la llengua inicial? Es troben diferències segons l'edat, l'origen geogràfic, el nivell educatiu dels progenitors o l'àmbit territorial on resideixen? En els apartats següents es respondran aquestes preguntes, és a dir, es mostraran els resultats de creuar la llengua inicial amb un seguit de característiques demogràfiques, d'origen geogràfic, socioeconòmiques i territorials.

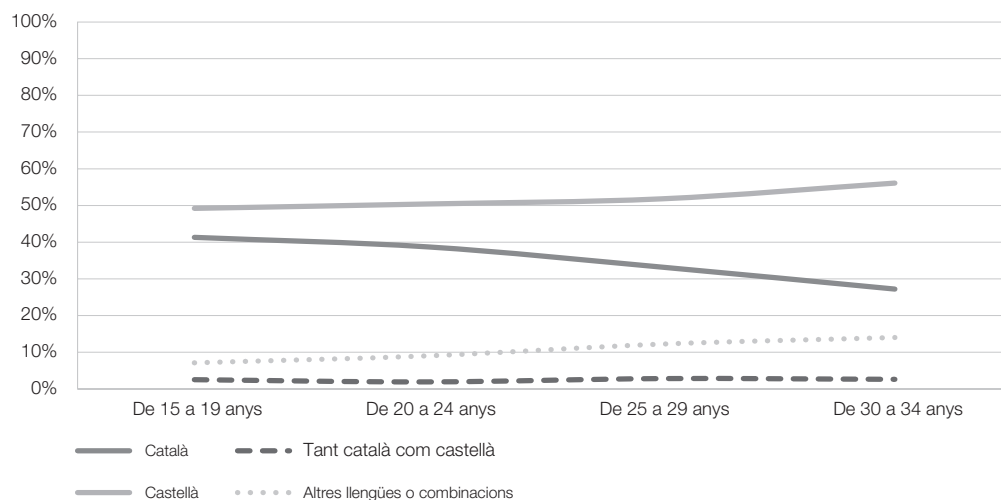
4.2.2. Característiques demogràfiques: sexe i edat

Les dues variables clàssiques per entendre les dinàmiques sociolingüístiques en societats amb llengües en contacte són el sexe i l'edat. Aquestes variables són factors clau per comprendre i detectar canvis lingüístics. En el cas de Catalunya, el sexe o el gènere mai han sigut una variable discriminant. La distribució per sexes i la llengua inicial és molt semblant en homes i dones. Així, si el 34,3% dels homes joves tenen el català com a llengua inicial, el 2,3% tenen el català i el castellà, el 52,4% tenen el castellà i l'11% tenen altres llengües o combinacions, entre les dones joves catalanes el 34,8% tenen el català, el 2,7% són bilingües català-castellà, el 51,9% tenen el castellà i, finalment, un 10,6% van aprendre altres llengües de petites a casa.

Pel que fa a l'edat, sí que és un factor explicatiu de les dinàmiques sociolingüístiques. Com es pot apreciar al gràfic 4.2, es detecta una correlació entre més edat i més presència del castellà com a llengua inicial i menys edat i més presència del català com a llengua inicial. En els al·loglots, és a dir, les persones que no van aprendre a casa ni el català ni el castellà, també es detecta més ús de les altres llengües inicials a més edat, i els bilingües inicials català-castellà són un grup molt reduït a totes les franges d'edat. Si analitzem els grups amb més deteniment, observem que la franja més jove (de 15 a 19 anys), que inclou les persones nascudes entre l'any 1998 i 2002, és el grup on hi ha més presència de catalanoparlants inicials (41,3%, 6,7 punts percentuals per sobre de la mitjana), que el 49,2% són castellanoparlants inicials (2,9 punts per sota de la mitjana), i que un 7,1% són al·loglots (3,2 punts percentuals per sota de la mitjana). Aquest és el grup on hi ha més

catalanoparlants inicials i menys castellanoparlants i al·loglots, a diferència de la franja de nois i noies més grans (de 30 a 34 anys), que just arriben al 27%.

GRÀFIC 4.2. Llengua inicial segons grup d'edat. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017.
Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

4.2.3. Característiques d'origen geogràfic: origen familiar i lloc de naixement

Diversos estudis (SPL i Idescat, 2011; Subirats, 2012; Torres, *et al.*, 2005) han demostrat que l'origen de la família és una variable clau en el comportament lingüístic familiar a Catalunya, tal com apunta Torres (2005: 83): "l'origen familiar constitueix un element explicatiu de primer ordre de la situació sociolingüística i és un factor subjacent en les relacions entre l'ús familiar i altres variables". Certament, també es detecta entre els joves catalans. L'origen familiar i el lloc de naixement de l'informant són les variables que tenen més capacitat d'explicació pel que fa a la llengua inicial dels joves catalans.

L'origen familiar, és a dir, el lloc de naixement del pare i la mare dels joves catalans és el factor que té una associació més forta amb la llengua que els seus fills i filles han après a casa. Aquesta relació no és sorprenent perquè, com ja sabem, les llengües estan estretament relacionades amb els territoris. Entre els joves amb els dos progenitors nascuts a Catalunya el català és la llengua inicial preeminent (68,7%). El mateix ocorre amb el castellà, de manera molt més accentuada, entre els joves amb els dos progenitors nascuts a la resta de l'Estat (93,7%). Entre els joves que tenen un progenitor nascut a Catalunya i l'altre a la resta de l'Estat, el castellà segueix sent la llengua majoritària (61,6%), però en menor mesura. D'altra banda, entre els nascuts a l'estranger, tot i que el castellà segueix sent

predominant –un 53,7% tenen el castellà com a llengua inicial–, hi ha un 41,8% de joves que han après una altra llengua a casa. En poques paraules, l'únic grup on els catalano-parlants inicials són majoritaris és el dels dos progenitors nats a Catalunya; a tota la resta de grups els castellanoparlants inicials són majoritaris.

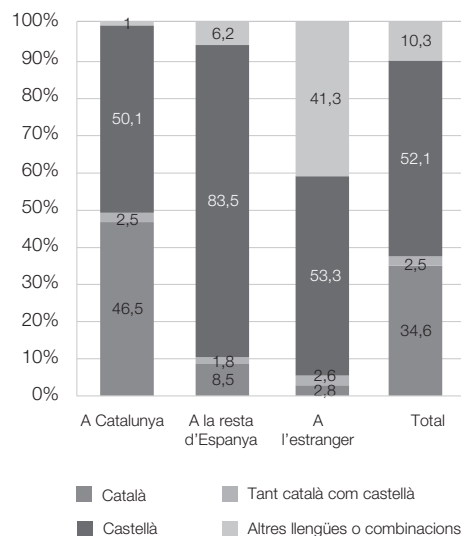
TAULA 4.1. Llengua inicial segons el lloc de naixement dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Lloc de naixement del pare i de la mare	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Ambdós a Catalunya	68,7	1,5	29,4	0,4	100
Un a Catalunya i l'altre a la resta d'Espanya	34,1	3,7	61,6	0,6	100
Un a l'estranger i l'altre a Catalunya o Espanya	30,6	5,7	53,9	9,8	100
Tots dos a la resta d'Espanya	4,3	0,4	93,7	1,6	100
Tots dos a l'estranger	0,9	3,5	53,7	41,8	100
Total	34,6	2,5	52,1	10,3	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Sol o acompanyat, el català és la llengua inicial de prop de la meitat dels joves nascuts a Catalunya. Les xifres canvien, però, quan s'analitza la totalitat dels joves que resideixen a Catalunya, perquè l'alt nombre de nascuts a la resta de l'Estat i a Llatinoamèrica converteix el castellà en la primera llengua inicial del país. D'aquesta manera, doncs, els joves nascuts a Catalunya són el col·lectiu que tenen una distribució més equitativa entre L1 català i L1 castellà. També és el grup on hi ha més presència de catalanoparlants inicials. Dels joves nats a Catalunya, el 46,5% són catalanoparlants inicials, el 50,1% són castellanoparlants inicials, un 2,5% són bilingües català-castellà. I només un 1% dels joves té alguna altra llengua inicial diferent del català o el castellà. Els joves que han nascut a la resta d'Espanya tenen el castellà com a primera llengua en un 83,5% dels casos, com era d'esperar. Un 8,5% tenen el català, un 6,2% tenen altres llengües i un 1,8% el català i el castellà. Finalment, dels joves nats a l'estranger hi ha dos grans grups: els castellanoparlants inicials (53,3%) i els al·loglots inicials (41,3%). Els que tenen el català sol o acompanyat com a llengua inicial representen el 5,4%, ja que la meitat dels joves immigrants catalans provenen de països llatinoamericans on el castellà és la llengua predominant i la principal llengua que s'aprèn a casa.

GRÀFIC 4.3. Llengua inicial segons el lloc de naixement. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

4.2.4. Característiques socioeconòmiques: nivell socioeconòmic i educatiu

En aquest apartat es tindran en compte aspectes del nivell socioeconòmic i educatiu de la família (nivell d'estudis i categoria professional més alta del pare o la mare), i alhora ho contrastarem amb el total d'ingressos a la llar dels joves. D'entrada, s'ha d'esmentar que aquestes tres variables tenen un impacte estadísticament significatiu.

Pel que fa al nivell d'estudis més alt dels progenitors, hi ha relació entre el nivell educatiu i la llengua inicial. Així doncs, s'observa que a les famílies amb un nivell educatiu més alt, és a dir, que han dit que un dels progenitors té estudis superiors (universitaris) hi ha més presència de catalanoparlants inicials (46%, 11,4 punts percentuals per sobre la mitjana), un 43,4% són castellanoparlants inicials (8,7 punts percentuals per sota de la mitjana), un 8,8% són al·loglots i un 1,8% són bilingües català-castellà. Els progenitors amb estudis secundaris es distribueixen de manera més semblant a la mitjana. D'aquests, el 30,8% són catalanoparlants, el 56% són castellanoparlants inicials, el 10,1% són parlants d'altres llengües i el 3,1% van aprendre tant el català com el castellà quan eren petits. Finalment, l'últim grup són els progenitors amb estudis primaris o inferiors, on també hi ha diferències importants segons la llengua inicial.

TAULA 4.2. Llengua inicial segons el nivell d'estudis més alt dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Nivell d'estudis més alt del pare o de la mare	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Primaris o inferiors	21,7	3,1	61,7	13,5	100
Secundaris	30,8	3,1	56,0	10,1	100
Superiors	46,0	1,8	43,4	8,8	100
Total	34,6	2,5	52,1	10,3	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Quant a la categoria socioprofessional més alta del pare o de la mare, s'observa més presència del català entre els joves amb progenitors amb ocupacions qualificades: hi ha més joves amb el català com a llengua inicial entre els fills de pare o mare amb ocupacions directives i gerencials (56%, 21 punts per sobre de la mitjana) i tècniques i professionals (52,8%, 18 punts per sobre de la mitjana), i, d'altra banda, hi ha més presència del castellà entre els fills de pare o mare amb ocupacions mitjanes (57,9%) i ocupacions elementals (67,6%, 15 punts per sobre de la mitjana), i d'altres llengües entre els joves amb algun progenitor amb ocupacions elementals (21,3%).

TAULA 4.3. Llengua inicial segons la categoria professional més alta dels progenitors. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Categoria professional més alta del pare o de la mare	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Ocupacions directives i gerencials	56,0	2,8	30,2	11,1	100
Ocupacions tècniques i professionals	52,4	2	40,7	4,9	100
Ocupacions mitjanes	29,0	2	57,9	11,1	100
Ocupacions elementals	9,3	1,8	67,6	21,3	100
Total	34,6	2,5	52,1	10,3	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Finalment, pel que fa al total d'ingressos de la llar durant l'any s'observa que els joves que tenen com a llengua inicial el català es concentren més en el primer quartil (50,7%, 16 punts per sobre de la mitjana), els joves de primera llengua castellana es concentren en el tercer quartil (62,5%, 10 punts per sobre de la mitjana) i, finalment, els al·loglots són presents en el quart quartil (18,6%, 8 punts per sobre de la mitjana). Cal recordar, però, que aquestes variables estan relacionades amb el lloc de naixement dels progenitors (autòctons versus immigrants) i amb qüestions d'estructura social més que no pas amb qüestions estrictament lingüístiques.

TAULA 4.4. Llengua inicial segons els ingressos anuals de la llar (en quartils). Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Ingressos de la llar	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
1r quartil (25% més alt)	50,7	4,2	37,7	7,5	100
2n quartil	37,1	1,8	51,3	9,9	100
3r quartil	27,5	1,3	62,5	8,7	100
4t quartil (25% més baix)	24,5	2,5	54,5	18,6	100
Total	34,6	2,5	52,1	10,3	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

4.2.5. Característiques territorials: mida del municipi i àmbit territorial

Finalment, s'analitza la llengua inicial segons el lloc de residència dels joves, és a dir, segons l'àmbit territorial on viuen. Pel que fa a la distribució territorial, la presència més alta del català com a llengua inicial s'observa en els joves de les Terres de l'Ebre (66,1%), a les Comarques Centrals (62,6%), a Ponent (54,5%) i a l'Alt Pirineu i Aran (48,8%). A les Comarques Gironines la distribució és força igualada entre català (40,7%) i castellà (43,1%). D'altra banda, a l'àmbit Metropolità, el Penedès i el Camp de Tarragona el castellà és majoritari (58,8%, 56,2% i 46,6%, respectivament).

TAULA 4.5. Llengua inicial segons l'àmbit territorial de residència. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Àmbit territorial	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Alt Pirineu i Aran	48,8	7,7	33,0	10,5	100
Camp de Tarragona	36,1	1,9	46,6	15,4	100
Comarques Centrals	62,6	1,1	27,8	8,4	100
Comarques Gironines	40,7	3,3	43,1	12,9	100
Metropolità	28,9	2,4	58,8	9,8	100
Penedès	29,6	1,7	56,2	12,5	100
Ponent	54,5	3,9	30,9	10,7	100
Terres de l'Ebre	66,1	1,9	14,7	17,4	100
Total	34,6	2,5	52,1	10,3	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

La distribució territorial va molt lligada a la grandària del municipi, ja que en els municipis més petits hi ha més joves amb el català com a llengua inicial i en els municipis de més de 50.000 habitants hi predomina el castellà.

TAULA 4.6. Llengua inicial segons la grandària del municipi. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

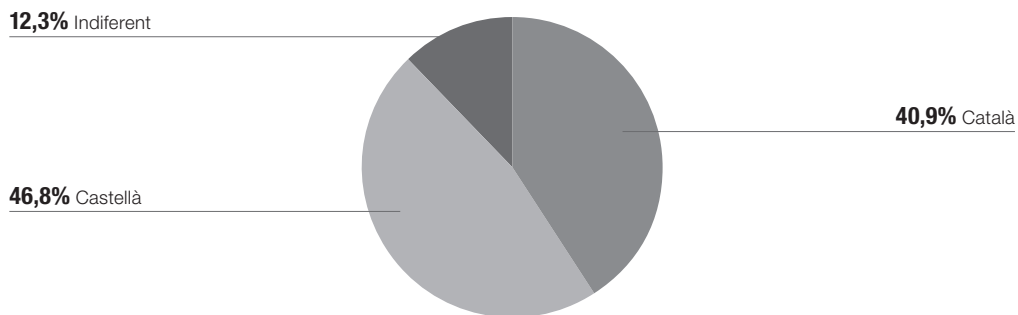
Grandària del municipi	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Fins a 2.000 hab.	67,4	2,5	22,4	7,8	100
De 2.001 a 10.000 hab.	56,6	1,7	33,1	8,6	100
De 10.001 a 50.000 hab.	38,2	2,7	46,3	12,9	100
Més de 50.000 hab. (excepte Barcelona ciutat)	24,5	2,0	64,7	8,9	100
Barcelona ciutat	25,5	3,6	57,6	13,3	100
Total	34,6	2,5	52,1	10,3	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

4.3. Llengua de resposta de l'entrevista

Tot seguit es presenta una pregunta que no recull dades declarades sinó dades observades, perquè fa referència a la llengua que la persona entrevistada va escollir per respondre l'enquesta de joventut. La pregunta concreta era: "En quina llengua prefereixes fer l'entrevista?", i la resposta podia ser: català, castellà o indiferent. Aquesta variable també es pot interpretar com un indicador del coneixement de la llengua per part dels joves, perquè recull la capacitat de poder respondre una entrevista en una llengua determinada. Les dades ens indiquen que el 40,9% dels joves van triar el català per respondre l'enquesta, el 46,8% el castellà i un 12,3% van dir que els era indiferent la llengua.

GRÀFIC 4.4. Llengua de resposta de l'entrevista. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Si ara s'analitza la llengua de resposta de la persona entrevistada segons la llengua inicial dels joves, detectem tres idees: que els joves majoritàriament trien la seva llengua inicial per respondre, que els catalanoparlants inicials (89,4%) mantenen molt més la seva L1 que els castellanoparlants (69,2%), i que l'ús del català guanya terreny per part dels bilingües i els al·loglots, és a dir, els joves que no tenen ni el català ni el castellà com a llengua familiar, sinó que tenen altres llengües, tendeixen a utilitzar molt més el castellà. El 50% dels bilingües inicials van triar el català per respondre l'enquesta, pel 71,5% dels al·loglots que van triar el castellà.

TAULA 4.7. Llengua de resposta a l'enquesta segons la llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Llengua de resposta a l'entrevista	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Català	89,4	51,3	14,8	17,3	41,7
Indiferent	6,6	20,5	16,0	11,2	12,3
Castellà	4,0	28,1	69,2	71,5	45,9
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

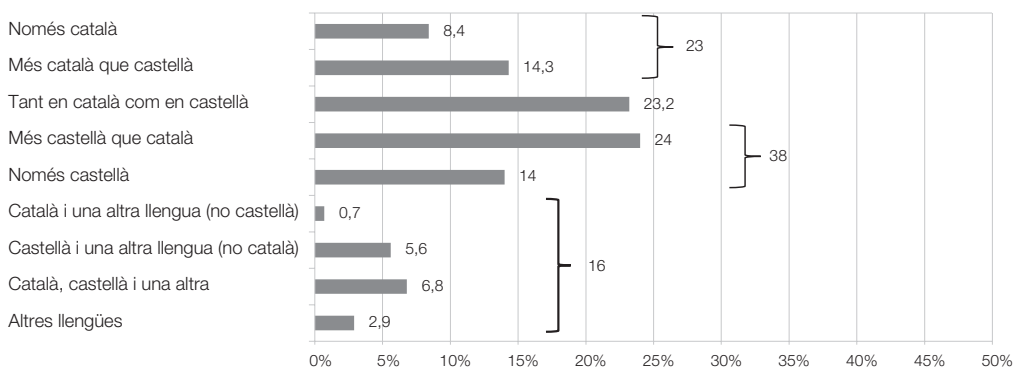
4.4. Llengua habitual

4.4.1. Resultats globals

Després d'analitzar la llengua inicial i la llengua de resposta de l'entrevista dels joves de Catalunya, s'analitza la llengua que fan servir habitualment en l'actualitat. La llengua habitual és entesa com la llengua que els joves parlen més sovint. La pregunta concreta era: "l habitualment, en quina llengua parles?", les categories de resposta són més graduals que les de la llengua inicial i l'entrevistador les llegeix.

D'entrada s'observa que només un 25,3% dels joves diuen utilitzar només una llengua habitualment (8,4% català, 14% castellà, 2,9% altres llengües). La gran majoria, el 74,7%, combinen més d'una llengua en el seu dia a dia, i, com ja era d'esperar, les llengües protagonistes són el català i el castellà. El gràfic 4.5 mostra quina és la llengua que els joves utilitzen de forma habitual. Els dos grups de parlants més nombrosos són els que usen més el castellà que el català (24%) i els que empren tant el català com el castellà (23,2%). Els altres grups són els qui només fan servir el castellà (14%) i els qui usen més el català que el castellà (14,3%). Els altres grups són inferiors al 10%. Entre ells es troba el grup de joves que només utilitzen el català (8,4%). En resum, el 38% dels joves utilitzen habitualment el castellà només o majoritàriament, un 22,7% utilitzen el català només o sobretot. Un 23,2% fan un ús equilibrat de català i castellà i un 16,1% diuen utilitzar altres llengües i combinacions de català i castellà. Les altres llengües més utilitzades són: anglès, àrab, xinès, romanès i francès.

GRÀFIC 4.5. Llengua habitual. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

4.4.2. Llengua habitual segons el context

Com ja s'ha vist, en societats multilingües com la catalana les pràctiques lingüístiques de bona part de les persones tendeixen a incloure la utilització quotidiana de més d'una llengua. A continuació es mostra amb quins contextos socials poden associar-se els diferents usos lingüístics. En aquest apartat s'analitza la llengua d'ús habitual dins l'àmbit familiar (amb la parella i els fills) i en tres contextos fora de la llar: amb les amistats, a la feina o estudis (institut o universitat) i amb una persona desconeguda. A primer cop d'ull ja s'observa que la llengua emprada oscil·la clarament segons el context. En segon lloc, en quatre dels cinc contextos l'ús combinat de diverses llengües és la pràctica habitual per a gairebé la meitat dels joves. La diferència se centra en els usos dins l'àmbit familiar i fora. És a dir, dins l'àmbit familiar (la llar) hi trobem menys combinacions d'usos lingüístics, i una de les possibles explicacions és que en aquest cas parlem d'interlocutors molt més concrets. I fora de la llar els usos lingüístics són més heterogenis i hi ha moltes més combinacions de llengües; també cal dir que els interlocutors són molt més variats.

Llengua habitual en l'àmbit familiar: parella i fills

L'ús de les llengües dins l'esfera familiar és un element central en una societat amb contacte de llengües. Tant la llengua que es parla a casa com també –i sobretot– la llengua que es decideix transmetre als fills indiquen la vitalitat lingüística de cadascuna de les llengües i les seves expectatives futures, així com la presència i el valor social que tenen a cada moment entre la població.

En aquest àmbit els usos són força homogenis, és a dir, el 72,7% dels joves diuen utilitzar només una llengua per relacionar-se amb la seva parella. El 41,1% diu que fa servir habitualment el castellà, un 24,8% diu utilitzar el català i, finalment, un 6,8% altres llengües. L'ús combinat de més d'una llengua queda restringit al 27,3% dels casos, i la combinació majoritària és l'ús de català i castellà en diferents graus. Agrupant les dades, és a dir, polaritzant l'ús de català o castellà, s'observa que l'ús de només, o sobretot, el castellà amb la parella és clarament l'opció majoritària. En concret, el 51,7% dels joves parlen només o sobretot en castellà amb la seva parella davant el 28,7% que ho fa només o sobretot en català, un 8,1% utilitza ambdues llengües i, finalment, un 11,5% parla altres llengües o combinacions.

Pel que fa la llengua amb els fills, se segueix la mateixa dinàmica d'homogeneïtzació dels usos però amb certes diferències. El 59,1% dels joves que tenen fills diuen utilitzar només una llengua per relacionar-se amb ells. D'aquests, el 24,4% els parla en castellà, el 22,6% en català, i el 12% en una altra llengua. Ara bé, en aquest cas l'ús combinat de diverses llengües hi és més present: el 40,9% dels joves amb fills utilitzen més d'una llengua. La combinació majoritària és l'ús d'ambdues llengües, català i castellà, de manera equilibrada (11,9%), però seguida de molt a prop dels pares que utilitzen més el castellà que el català (10,3%). Vist des d'una altra perspectiva, i polaritzant la tria segons si hi ha més ús de català o castellà i altres llengües i combinacions, el 28,4% dels joves parlen només o sobretot català amb els seus fills, el 34,7% els parlen només o sobretot castellà, un 25,1%

altres llengües i combinacions i un 11,9% tant català com castellà. El castellà torna a ser la llengua principal d'ús amb els fills, però deixant molt més marge a la combinació amb altres llengües, inclòs el català.

TAULA 4.8. Llengua habitual amb la parella i els fills. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Llengua habitual	Parella	Fills
Només català	24,8	22,6
Més català que castellà	3,9	5,7
Tant en català com en castellà	8,1	11,9
Més castellà que català	10,6	10,3
Només castellà	41,1	24,4
Català i una altra llengua (no castellà)	0,6	2,1
Castellà i una altra llengua (no català)	2,8	7,6
Català, castellà i una altra	1,3	3,3
Altres llengües	6,8	12,0
Total	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Llengua habitual fora de la llar: amistats, estudis/feina i persones desconegudes

En els àmbits fora de la llar es pot veure més clarament la presència de l'ús combinat de diverses llengües, ja que hi ha molts més interlocutors en joc. A la taula 4.9 es pot observar la llengua en què l'individu parla habitualment amb les amistats, a la feina o estudis, i amb una persona desconeguda. En tots tres àmbits l'ús combinat de diverses llengües és majoritari: un 66% a la feina o estudis, un 61% amb una persona desconeguda i un 57% amb les amistats. Com ja s'ha dit anteriorment, aquesta combinació de llengües s'entén perquè no estem parlant d'un únic interlocutor sinó que dins un mateix context n'hi poden haver molts. Ara bé, l'únic àmbit on l'ús del català és la llengua principal és en els estudis (institut o universitat) o a la feina; en aquest context el 36,5% dels joves utilitzen només o més català. Amb els amics el 41,5% dels joves utilitzen només o més castellà, com també passa amb una persona desconeguda (37,1%). Aquesta distribució dels usos es pot explicar amb el concepte de seguretat lingüística: s'ha comprovat que s'utilitza més el català en àmbits i espais on els individus se senten còmodes i pressuposen que els seus interlocutors coneixen i entenen el català. És per aquest motiu que en l'àmbit laboral o d'estudis és l'espai on més presència hi ha de català.

TAULA 4.9. Llengua habitual segons context. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Llengua habitual	Context		
	Estudis/feina	Amistats	Desconegut/uda
Només català	16,1	12,3	10,8
Més català que castellà	20,4	13,2	12,2
Tant en català com en castellà	25,5	22,4	29,1
Més castellà que català	11,9	14,3	11,6
Només castellà	15,4	27,1	25,5
Català i una altra llengua (no castellà)	1,1	0,5	0,8
Castellà i una altra llengua (no català)	3,0	4,2	2,7
Català, castellà i una altra	4,4	2,6	4,8
Altres llengües	2,1	3,2	2,5
Total	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

4.5. El català com a capital lingüístic

El català té capacitat d'atracció entre els joves? Quins són els camps socials que més afavoreixen l'adopció del català? En aquest apartat s'analitza si hi ha canvis entre la llengua inicial dels joves (la llengua apresada a casa de petits) i la llengua habitual (la llengua usada més sovint, actualment) en diferents contextos. A l'hora de fer comparacions se sol prendre la llengua inicial com a punt de referència, atès que és la variable passada i estructural, i la llengua habitual com a indicador de canvi. En termes generals, quan el percentatge d'usuaris d'una llengua específica (Lx) és significativament més alt en la llengua habitual que no pas en la llengua inicial, s'acostuma a interpretar que aquesta Lx exerceix atracció en termes d'ús habitual, perquè es considera que ha aconseguit que persones que no la van rebre com a llengua familiar l'usin. En canvi, quan hi ha més parlants inicials que no pas usuaris habituals, parlem de retracció en termes d'ús habitual. En aquest apartat, doncs, es mira el passat i el present dels usos lingüístics. I s'intentarà confirmar o refutar el que diverses enquestes sociolingüístiques han posat de manifest: el català té certa capacitat d'atracció perquè hi ha més gent que l'utilitza habitualment de la que el tenia com a llengua inicial.

4.5.1. De la llengua inicial a la llengua habitual

Es comença amb una visió general sobre el manteniment o el canvi de la llengua inicial a la llengua habitual en sentit ampli (sense tenir en compte el context). La taula 4.10 mostra fins a quin punt les persones que tenien una determinada llengua inicial la mantenen com a llengua habitual (diagonal grisa) o han tendit a adoptar-ne una altra. La lectura de la taula,

en vertical, permet observar com la llengua inicial que “manté” més parlants habituals un cop arribats a la joventut és el castellà: el 65,4% dels joves que tenien el castellà com a llengua inicial el mantenen com a llengua habitual quan són joves. Entre els qui canvien de llengua habitual, la majoria (24%) passen a emprar el castellà i el català igual. El català manté els seus parlants en una proporció lleugerament menor (60,4%), i dels que canvien de llengua habitual, tal com també passa amb els castellanoparlants inicials, la majoria passen a utilitzar tant el català com el castellà (26,5%). Així doncs, el canvi de llengua, a la pràctica, es fa a través de la combinació de l'ús de les dues llengües i no pas d'una substitució d'una llengua per una altra.

TAULA 4.10. Llengua habitual segons llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

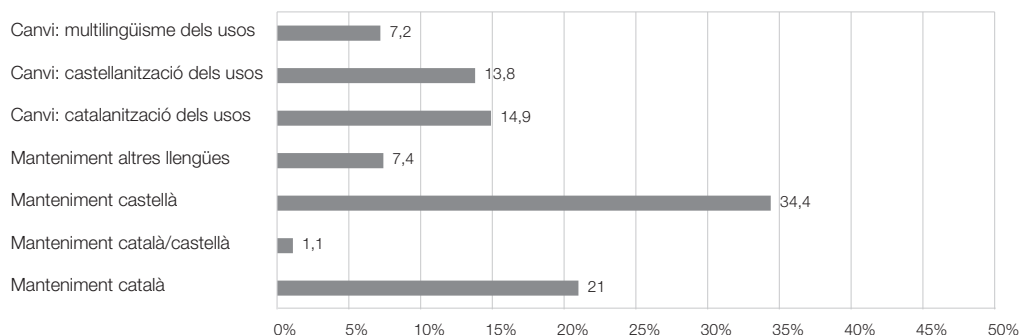
Llengua habitual	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Només o sobretot català	60,4	...	3,0	5,3	23,2
Tant català com castellà	26,5	45,3	24,0	6,5	23,5
Només o sobretot castellà	5,2	27,6	65,4	19,3	38,7
Altres llengües i combinacions	7,9	21,1	7,5	68,9	14,6
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Els bilingües català-castellà de llengua inicial tendeix a decantar-se per l'ús del castellà (27,6%) o la combinació d'altres llengües (21,1%). Finalment, el grup de població que tenia una llengua inicial diferent al català o al castellà és el grup més “mantenidor” de la seva llengua inicial (68,9%), tot i que aquí cal esmentar que bona part utilitzen una combinació de castellà i altres llengües. I dels que fan el canvi passen a utilitzar només o sobretot el castellà (19,3%) molt més que només o sobretot el català (5,3%). Sembla, doncs, que pel que fa als joves amb una llengua inicial estrangera, el castellà és l'idioma que acaben emprant habitualment.

Per tal de resumir la informació sobre el manteniment i el canvi de llengua, s'ha creat una nova variable (vegeu gràfic 4.9). El 63,5% dels joves manté la seva llengua inicial, és a dir, és la que utilitza amb més freqüència en el seu dia a dia, i un 36,5% dels joves diuen utilitzar altres llengües habitualment diferents o combinades amb la seva llengua inicial. Dels que mantenen la seva llengua inicial com a habitual el 21% són catalanoparlants inicials, el 34% castellanoparlants, l'1% bilingües català-castellà i 7% són al·loglots. Pel que fa al canvi, el 15% catalanitza els seus usos, és a dir, que utilitza més el català actualment, el 14% passa més al castellà en els seus usos diaris, i, finalment, el 7% tendeixen a utilitzar altres llengües i combinacions habitualment.

GRÀFIC 4.6. Manteniment o canvi de la llengua inicial a la llengua habitual. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

La majoria dels joves no canvien de llengua inicial al llarg de la vida, és a dir, tenen la mateixa llengua inicial i habitual (63,8%). Ara bé, un 36,3% dels joves diuen que la llengua que utilitzen habitualment és diferent de la seva llengua inicial. Qui són? Quines són les seves característiques sociodemogràfiques? Quina és la direcció del canvi? La taula 4.11 permet veure aquestes qüestions.

TAULA 4.11. Manteniment o canvi de la llengua inicial a la llengua habitual segons variables estructurals. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Variable	Categoria	Llengua habitual							Total
		Manteniment de la llengua inicial				Canvi de la llengua inicial			
		Català	Català-castellà	Castellà	Altres llengües	Més català	Més castellà	Més altres llengües i comb.	
Sexe (V de Cramer=0,056)	Homes	21,6	1,0	35,3	7,8	13,8	12,7	7,8	100
	Dones	20,5	1,3	33,4	7,0	16,1	14,9	6,7	100
Grup d'edat (V de Cramer=0,077)	De 15 a 19 anys	24,4	1,2	33,3	4,7	13,3	15,2	8,0	100
	De 20 a 24 anys	22,0	0,9	35,5	6,0	12,3	14,1	9,3	100
	De 25 a 29 anys	19,8	1,3	32,4	8,4	15,4	15,5	7,1	100
	De 30 a 34 anys	18,6	1,1	36,1	9,9	17,9	11,1	5,2	100

Variable	Categoria	Llengua habitual							Total
		Manteniment de la llengua inicial				Canvi de la llengua inicial			
		Català	Català-castellà	Castellà	Altres llengües	Més català	Més castellà	Més altres llengües i comb.	
Lloc de naixement dels progenitors (V de Cramer= 0,365)	Ambdós a Catalunya	45,2	0,9	19,5	0,2	8,7	19,2	6,3	100
	Un a Catalunya i l'altre a la resta d'Espanya	16,6	2,8	35,6	0,0	23,6	16,6	4,8	100
	Un a l'estranger i l'altre a Catalunya o Espanya	11,9	1,6	34,5	5,3	18,6	15,0	13,0	100
	Tots dos a la resta d'Espanya	1,6	0,3	62,7	0,2	26,5	3,2	5,5	100
Lloc de naixement (V de Cramer= 0,387)	A Catalunya	28,0	1,4	31,7	0,5	16,3	15,6	6,4	100
	A la resta d'Espanya	3,7	1,1	62,9	0,6	15,9	7,6	8,1	100
	A l'estranger	2,1	0,3	38,1	30,1	10,6	9,1	9,7	100
Categoria professional més alta dels progenitors (V de Cramer= 0,153)	Ocupacions directives i gerencials	30,4	0,0	22,4	4,2	8,5	26,3	8,3	100
	Ocupacions tècniques i professionals	33,9	1,2	22,7	3,8	13,8	14,7	9,9	100
	Ocupacions mitjanes	17,8	1,2	39,7	7,7	16,3	11,9	5,3	100
	Ocupacions elementals	2,8	0,8	52,2	15,1	15,2	11,4	2,6	100
Nivell d'estudis més alt dels progenitors (V de Cramer= 0,150)	Primaris o inferiors	12,5	1,2	44,2	10,0	16,6	11,6	3,8	100
	Secundaris	18,8	1,7	36,3	5,8	16,7	13,7	7,0	100
	Superiors	29,2	0,8	26,1	6,6	13,3	14,2	9,7	100

		Llengua habitual							
Variable	Categoria	Manteniment de la llengua inicial				Canvi de la llengua inicial			Total
		Català	Català-castellà	Castellà	Altres llengües	Més català	Més castellà	Més altres llengües i comb.	
Total ingressos de la llar durant l'any. En quartils (V de Cramer=0,152)	1r quartil (més alt)	30,4	2,5	22,4	5,3	13,8	15,9	9,7	100
	2n quartil	25,7	1,1	30,6	6,4	18,4	12,6	5,2	100
	3r quartil	18,6	0,2	42,1	5,5	17,7	10,4	5,4	100
	4t quartil (més baix)	11,9	1,3	38,3	11,9	14,7	16,0	6,0	100
Grandària del municipi (V de Cramer=0,152)	Fins a 2.000 hab.	50,7	1,1	10,6	4,7	11,6	15,1	6,2	100
	De 2.001 a 10.000 hab.	37,4	1,2	17,4	5,7	15,7	15,8	6,7	100
	De 10.001 a 50.000 hab.	22,1	1,4	30,1	8,7	13,1	16,4	8,2	100
	Més de 50.000 hab.	13,7	0,9	45,6	5,6	16,8	12,1	5,3	100
	Barcelona ciutat	15,3	1,1	37,5	10,4	14,5	11,7	9,5	100
Àmbit territorial (V de Cramer=0,120)	Metropolità	15,5	1,1	39,7	6,9	15,5	14,2	7,1	100
	Comarques Gironines	25,4	1,9	25,1	6,9	17,0	14,2	9,6	100
	Camp de Tarragona	23,0	0,2	34,3	11,7	10,0	14,7	6,1	100
	Terres de l'Ebre	50,1	1,0	5,8	12,0	11,2	14,5	5,5	100
	Ponent i Alt Pirineu i Aran	39,0	2,4	16,9	7,1	13,6	13,1	7,8	100
	Comarques Centrals	51,6	0,5	14,2	6,1	13,5	7,2	6,9	100
	Penedès	16,1	0,9	37,0	8,8	15,8	14,6	6,9	100
Total		21,0	1,1	34,4	7,4	14,9	13,8	7,2	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

D'entrada observem que hi ha molt poques diferències en relació amb la mitjana pel que fa al sexe i a l'edat, és a dir, aquests són factors que es distribueixen de manera molt semblant a la mitjana de la població jove. Les variables que tenen una associació més forta són,

com ja hem vist anteriorment, l'origen geogràfic dels progenitors i el lloc de naixement de la persona jove. En aquests casos s'observa que en el cas que els dos progenitors hagin nascut a Catalunya hi ha més tendència al manteniment del català; així mateix, si els dos progenitors han nascut a la resta de l'Estat espanyol hi ha més tendència a mantenir el castellà com a llengua habitual. Ara bé, el canvi principal es produeix quan un dels progenitors ha nascut a Catalunya i l'altre a la resta de l'Estat: en aquest cas, hi ha una tendència a la catalanització dels usos habituals. Si un progenitor ha nascut a l'estranger i l'altre a Catalunya o a la resta de l'Estat, hi ha una tendència a l'ús d'altres llengües i combinacions de català i castellà.

Amb relació a l'origen social, s'ha analitzat el nivell d'estudis i la categoria ocupacional dels progenitors. Pel que fa al nivell d'estudis més alt dels progenitors, hi ha relació entre el nivell d'estudis superior i el manteniment de la llengua catalana, així com el manteniment del castellà entre els joves amb pares amb estudis primaris. Quant a la categoria socioprofessional més alta del pare o de la mare, s'observa una tendència més elevada a mantenir el català entre els joves amb progenitors amb ocupacions qualificades i més manteniment del castellà entre els fills de pare o mare amb ocupacions mitjanes i elementals. Una dada interessant quan s'observa el canvi és que els joves amb algun progenitor amb ocupacions elementals tendeixen a catalanitzar els seus usos habituals, i els joves amb algun progenitor amb ocupacions directives i gerencials tendeixen a castellanitzar els seus usos habituals. D'altra banda, el nivell d'ingressos a la llar ens indica que els joves que s'ubiquen en el primer o segon quartil tendeixen a mantenir el català o bé a catalanitzar els seus usos lingüístics habituals.

Finalment, quant a la distribució territorial, s'observa una presència del manteniment del català a les Terres de l'Ebre, a les Comarques Centrals i a Ponent i Alt Pirineu i Aran; un manteniment del castellà a l'àmbit Metropolità, i un manteniment de les altres llengües al Camp de Tarragona i a les Terres de l'Ebre. Pel que fa al canvi, a les Comarques Gironines és on hi ha més joves que catalanitzen els seus usos lingüístics o que utilitzen altres llengües i combinacions en el seu dia a dia. Aquesta distribució també es relaciona amb la variable grandària del municipi, ja que en els municipis més petits hi ha més joves que mantenen el català i en els municipis de més de 50.000 habitants hi predomina el manteniment del castellà.

4.5.2. De la llengua inicial a la llengua habitual dins la llar

A continuació s'analitzen els resultats del canvi lingüístic vinculat a la llar (parella i fills). L'EJC17 pregunta per la llengua emprada habitualment amb la parella i amb els fills segons la llengua inicial. D'entrada, s'ha de dir que en l'ús de la llengua amb la parella és on trobem l'índex de manteniment més alt de la llengua inicial (68,4%), seguit pel 67% que la manté amb els fills. Pel que fa a la llengua emprada amb la parella (taula 4.12), el castellà és el que manté una proporció més elevada de parlants habituals (76,1%) respecte als qui mantenen el català, que representen el 65,1%. A més a més, la proporció de catalanoparlants d'origen que empen majoritàriament el castellà amb la seva parella (22,3%) és més alta que en el cas contrari (9,7%). Cal remarcar que, en el cas de la parella, parlem d'un

sol interlocutor i no de diversos interlocutors indefinits com és en el cas dels estudis o de la feina. Així, sembla que la norma d'ús de convergència lingüística amb un cert grau de subordinació cap al castellà passa també en el cas de la parella. Pel que fa als joves que tenen una altra llengua inicial, també es dona la mateixa dinàmica de manteniment de la llengua inicial amb la parella (54,1%). Això sí, es manté el patró de canvi al castellà (34,3%) molt més que al català (8,6%).

TAULA 4.12. Llengua habitual amb la parella segons la llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Llengua habitual amb la parella	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Només o sobretot català	65,1	18,1	9,7	8,6	29,0
Tant català com castellà	8,9	10,8	8,6	2,9	8,2
Només o sobretot castellà	22,3	50,6	76,1	34,3	52,4
Altres llengües i combinacions	3,6	...	5,7	54,1	10,3
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

La taula 4.13 se centra en la maternitat i la paternitat dels joves, i en aquest cas els resultats difereixen lleument respecte al que ocorre amb la parella. Tot i que el percentatge de manteniment de la llengua segueix sent alt (67%), les dinàmiques són lleugerament diferents. En la taula anterior acabem de veure que entre els catalanoparlants inicials és relativament freqüent emprar el castellà de forma habitual amb la parella (més que en el cas invers), però amb els fills aquesta pràctica es modifica: el 85,9% dels catalanoparlants d'origen empen habitualment el català amb els seus fills i només un 8,1% utilitza una combinació de català i castellà. Entre els castellanoparlants d'inici, per contra, els que mantenen el castellà amb els fills disminueixen força: només un 58% mantenen l'ús predominant del castellà amb els fills, i arriben fins al 34,5% els qui empen el català (a parts iguals, sobretot o únicament) amb els fills. Aquests resultats coincideixen amb altres estudis sociolingüístics que també indiquen aquesta tendència dels castellanoparlants inicials a transmetre el català als seus fills, una tendència observada també en la població general: és un dels espais on el català té capacitat d'atracció. En el cas dels parlants al·loglots, el manteniment de la llengua inicial és també força alt (76,5%) i els que incorporen una nova llengua en la transmissió cap als fills afegeixen el castellà.

TAULA 4.13. Llengua habitual amb els fills segons la llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys amb fills. Catalunya, 2017. Percentatge

Llengua habitual amb els fills	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà ²	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Només o sobretot català	85,9	...	15,7	...	30,1
Tant català com castellà	8,1	...	18,8	...	12,4
Només o sobretot castellà	58,0	13,3	36,4
Altres llengües i combinacions	7,6	76,5	21,1
Total	100	...	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Per confirmar aquesta tendència hem creuat la llengua habitual utilitzada amb la parella (en lloc de la llengua inicial, que pot haver canviat abans de la formació de parella) amb la llengua habitual emprada amb els fills. Detectem dos models: la transmissió del català i altres llengües, i la transmissió del castellà. El 90,5% dels joves que només o sobretot parlen català amb la seva parella transmeten el català als seus fills, així com el 83,6% dels pares al·loglots transmeten altres llengües als seus fills. D'altra banda, només el 57,4% dels que parlen només o sobretot castellà amb la seva parella transmeten només el castellà als seus fills. En aquest cas hi ha una variació més gran en la llengua que transmeten als seus fills: un 17,6% transmeten el català només o sobretot, i un 16,4% tant català com castellà.

4.5.3. De la llengua inicial a la llengua habitual fora de la llar

A continuació s'analitza el canvi entre la llengua inicial i la llengua habitual en tres àmbits fora de la llar: els canvis de llengua amb les amistats, a la feina/estudis i amb una persona desconeguda són tres àmbits completament diferents. L'escola i la feina estan regulats per normes socials més o menys estructurals, els amics entren com a àmbit privat i la llengua en què ens adreçem a una persona desconeguda és una situació hipotètica en què es barregen les normes socials públiques amb una certa decisió personal. En aquest cas, la diagonal grisa indica el manteniment de la llengua inicial.

A la taula 4.14 es presenten les dades del manteniment o del canvi de la llengua inicial amb les amistats. En aquest cas, el 61% dels joves utilitzen habitualment la seva llengua inicial per relacionar-se amb els amics. Com es pot apreciar, la llengua amb els amics tendeix a acostar-se més a la tendència dels usos dins la llar. El grup lingüístic que més manté la llengua amb les seves amistats són els castellanoparlants inicials (65%), però a poca distància dels catalanoparlants (59%) i dels al·loglots (55%). Excepte els bilingües inicials, que tendeixen a utilitzar habitualment més el castellà amb les seves amistats (40%), la resta de grups lingüístics es relacionen habitualment amb la seva llengua inicial. Ara bé, també

2 Les dades que no apareixen és perquè no són representatives (n'hi ha un nombre inferior a 15 casos a la mostra original).

és cert que la combinació de diverses llengües també hi és molt present, com ja era d'esperar. I se segueixen les mateixes tendències que s'han vist fins ara: els catalanoparlants i castellanoparlants inicials incorporen les dues llengües per relacionar-se amb els seus amics, i els al·loglots incorporen principalment només el castellà.

TAULA 4.14 Llengua habitual amb les amistats segons la llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Llengua habitual amb les amistats	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Només o sobretot català	58,9	12,2	7,3	11,7	25,9
Tant català com castellà	25,6	36,8	23,1	8,0	22,7
Només o sobretot castellà	13,1	40,2	64,8	25,5	42,0
Altres llengües i combinacions	2,4	...	4,8	54,8	9,4
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

La taula 4.15 se centra en la llengua habitual a l'institut, la universitat o el món laboral. L'àmbit educatiu –tant l'ensenyament secundari postobligatori com la universitat– són espais favorables a l'ús del català, ja sigui per la llengua de la docència com per la institució que representen. El món laboral no es caracteritza pel fet de ser tan favorable a l'ús del català, però no el menysté. En aquests àmbits el manteniment de la llengua inicial recula fins al 42,1%, és a dir, hi ha més joves que utilitzen habitualment una llengua diferent o combinada amb la seva llengua inicial. El 65,4% dels joves que tenen el castellà com a llengua inicial el mantenen com a llengua habitual, però en l'àmbit educatiu i laboral aquest percentatge cau al 36,4%, i la majoria el (55%) empren el català (a parts iguals, sobretot o únicament). El mateix passa entre els qui tenen una altra llengua o altres combinacions com a llengua inicial: el manteniment de la llengua inicial només és del 27,9%, i l'ús del català i del castellà puja fins al 72,1%. Tot i que el castellà segueix sent la llengua habitual per a la majoria de joves al·loglots (40,2%), el català queda en segona posició. Els joves catalanoparlants inicials mantenen el català majoritàriament (55%), però un 37,3 passen a usar el castellà tant com el català o el castellà més que el català.

TAULA 4.15. Llengua habitual al món educatiu o laboral segons la llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Llengua habitual al món educatiu/laboral	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Només o sobretot català	55,0	32,3	28,7	15,7	36,8
Tant català com castellà	27,1	33,2	26,3	16,2	25,7
Només o sobretot castellà	10,2	22,7	36,4	40,2	27,1
Altres llengües i combinacions	7,8	...	8,7	27,9	10,4
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

Finalment, l'últim àmbit que s'analitza és el de la llengua habitualment utilitzada amb una persona desconeguda segons la llengua inicial, i en aquest cas el manteniment o canvi de la llengua inicial es basa en bona part en les normes socials establertes. La majoria de joves catalans quan han de dirigir-se a un desconegut no utilitzen la seva llengua inicial (55,5%). Entre els catalanoparlants inicials, el 45% empra habitualment el català, però un 34% el combina amb el castellà. D'altra banda, entre els castellanoparlants inicials el 49% usa el castellà, però un 30% també hi incorpora el català. En poques paraules, els dos grups lingüístics tenen unes tendències similars: entorn del 80% mantenen la seva llengua o la combinen amb el català/castellà, respectivament. El cas dels bilingües inicials i els al·loglots difereix. En aquests dos grups la llengua habitual per parlar amb un desconegut és el castellà, sobretot per part dels parlants d'altres llengües (54%), és a dir, el castellà és la seva llengua franca o llengua intergrupals principal.

TAULA 4.16. Llengua habitual amb una persona desconeguda segons la llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2017. Percentatge

Llengua habitual amb una persona desconeguda	Llengua inicial				Total
	Català	Tant català com castellà	Castellà	Altres llengües o combinacions	
Només o sobretot català	44,9	19,2	11,7	11,8	23,4
Tant català com castellà	33,6	33,1	30,2	11,6	29,5
Només o sobretot castellà	14,5	28,6	49,1	53,7	37,0
Altres llengües i combinacions	7,1	...	9,1	22,9	10,1
Total	100	100	100	100	100

Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2017 (Direcció General de Joventut)

4.6. Conclusions

A l'inici del capítol es destacava que Catalunya ha experimentat unes transformacions sociolingüístiques de gran magnitud en el darrer segle. D'una banda, el país homogeni i essencialment monolingüe de començaments del segle XX va anar rebent diverses onades immigratòries provinents, primer, de la resta de l'Estat i, posteriorment, d'arreu del món, les quals l'han transformat en una societat lingüísticament i culturalment diversa. D'altra banda, els canvis polítics, socials, tecnològics i culturals han fet que segments cada vegada més amplis de la població hagin anat aprenent llengües, tant segones com estrangeres, i Catalunya s'ha convertit en una societat multilingüe amb dues llengües d'ús principal. El català sol o acompanyat és la llengua inicial de prop de la meitat de les persones nascudes a Catalunya. Les xifres canvien, però, quan s'analitza la totalitat de la població que resideix a Catalunya, perquè l'alt nombre de nascuts a la resta de l'Estat i a Llatinoamèrica converteix el castellà en la primera llengua inicial i habitual del país.

En primer lloc, s'observa que la gran majoria de joves combinen més d'una llengua en el seu dia a dia però, com ja era d'esperar, les llengües protagonistes són el català i el castellà. En societats multilingües com la catalana les pràctiques lingüístiques de bona part de les persones tendeixen a incloure la utilització quotidiana de més d'una llengua, i les llengües oscil·len segons el context. En quatre dels cinc contextos analitzats l'ús combinat de diverses llengües és la pràctica habitual per gairebé la meitat dels joves. La diferència se centra en els usos dins l'àmbit familiar i fora. És a dir, dins l'àmbit familiar (la llar) hi trobem menys combinacions d'usos lingüístics, i una de les possibles explicacions és que en aquest cas parlem d'interlocutors molt més concrets. I fora de la llar, els usos lingüístics són més heterogenis i hi ha moltes més combinacions de llengües; també, cal dir, els interlocutors són molt més variats. Tant amb la parella com amb els fills, el castellà és la llengua principal d'ús però, en el cas dels fills, deixant molt més marge a la combinació amb altres llengües, inclòs el català. En els àmbits fora de la llar es pot veure més clarament la presència de l'ús combinat de diverses llengües, ja que hi ha molts més interlocutors en joc. L'únic àmbit on l'ús del català és la llengua principal és als estudis (institut o universitat) o a la feina, a diferència de la llengua habitual amb els amics, on el castellà és majoritari, i com també passa amb una persona desconeguda.

En segon lloc, el català té capacitat d'atracció entre els joves? Quins són els camps socials que més afavoreixen l'adopció del català? A l'hora de fer comparacions se sol prendre la llengua inicial com a punt de referència, atès que és la variable passada i estructural, i la llengua habitual com a indicador de canvi. La majoria dels joves catalans manté la seva llengua inicial, és a dir, és la que utilitzen amb més freqüència en el seu dia a dia, i un terç dels joves diuen utilitzar altres llengües habitualment diferents o combinades amb la seva llengua inicial. En la llengua que s'utilitza habitualment amb la parella és on trobem l'índex de manteniment més alt de la llengua inicial; el castellà és el que manté una proporció més elevada de parlants habituals respecte als qui mantenen el català. Tot i que el percentatge de manteniment de la llengua segueix sent alt entre la llengua inicial i la llengua que habitualment s'utilitza per parlar amb els fills, les dinàmiques són lleugerament diferents del que passa amb la parella. Entre els catalanoparlants inicials és relativament freqüent emprar el castellà de forma habitual amb la parella (més que en el cas invers), però amb

els fills aquesta pràctica es modifica: la gran majoria dels catalanoparlants d'origen empen habitualment el català amb els seus fills. Entre els castellanoparlants de llengua inicial, per contra, els que mantenen el castellà amb els fills disminueixen força. Aquests resultats coincideixen amb altres estudis sociolingüístics que també indiquen aquesta tendència dels castellanoparlants inicials a transmetre el català als seus fills. En el cas dels parlants al·loglots el manteniment de la llengua inicial és també força alt, i els que incorporen una nova llengua en la transmissió cap als fills opten pel castellà.

A continuació s'ha analitzat el canvi entre la llengua inicial i la llengua habitual en tres àmbits fora de la llar: amb les amistats, en els estudis o feina, i amb una persona desconeguda. La majoria dels joves utilitzen habitualment la seva llengua inicial per relacionar-se amb els seus amics. La llengua amb els amics tendeix a acostar-se més a la tendència dels usos dins la llar. Ara bé, la combinació de diverses llengües també hi és molt present. I se segueixen les mateixes tendències que s'han vist fins ara: els catalanoparlants i els castellanoparlants inicials incorporen les dues llengües per relacionar-se amb els seus amics, i els al·loglots principalment incorporen només el castellà. L'àmbit educatiu, tant l'ensenyament secundari postobligatori com la universitat, és un espai favorable a l'ús del català, ja sigui per la llengua de docència com per la institució que representen. El món laboral no es caracteritza per una presència tan favorable a l'ús del català, però no es menysté.

Finalment, l'últim àmbit analitzat és el de la llengua utilitzada amb una persona desconeguda segons la llengua inicial; en aquest cas, el manteniment o canvi de la llengua inicial es basa en bona part en les normes socials establertes. La majoria de joves catalans quan han de dirigir-se a un desconegut combinen la seva llengua inicial amb el català/castellà, respectivament. El cas dels bilingües inicials i els al·loglots difereix. En aquests dos grups la llengua habitual per parlar amb un desconegut és el castellà, sobretot per part dels parlants d'altres llengües, és a dir, el castellà és la seva llengua franca o llengua intergrupals principal.